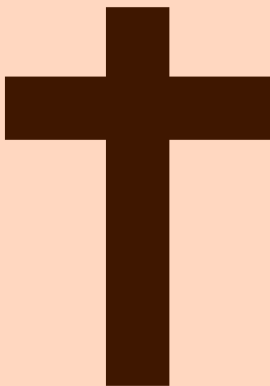

Veqaura Baibel

Portions of the New Testament in the Veqaura (Meauna)
dialect of the Omwunra-Toqura (South Tairora) language of
Papua New Guinea

Veqaura Baibel
Portions of the New Testament in the Veqaura
(Meauna) dialect of the Omwunra-Toqura (South
Tairora) language of Papua New Guinea
Sampela hap Nupela Testamen long tokples Veqaura
long Niugini

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Veqaura (Omwunra-Toqura or South Tairora)

Dialect: Veqaura (Meauna)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-03-19

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 22 Nov 2019

7f17bf7b-ed7f-57a2-89c1-2b7308ad99ef

Contents

Matiu	1
MAAKI	9
RUKI	18
IONI	27

Matiu

13

Sia suqe si sukura uiti tutoraqi pisorara tura

²⁴ Sisasiva mwariro mwo kuaqaa nuase nraase qora timwa nyiro tiro, Kotiva nraase qoraqaa naqisiariva vasirero mwaa kuara votaama vaiso. Vainti mwovano suqe si sukura uiti suku nrai vutaqi mwara tuse ²⁵ uro enaqi nrai nramwunaavaqa vaite mwauvaro mwira nramwutaa mwovano nrinero uiti tutoraqi kuankusa suku sia suqe si sukura pisorave. (Mwi kuankusava vasirero mwira ituvaqa mwira aqavaqa uiti ituvaqa aqavaqa nkuaa qarama vaisaro mwi kuankusara tavavano aasu sia mwitaama uiti tava votaama vairave.)

²⁶ Mwira nramwutaavano sia suqe si sukura mwira vutaqi pise vuvaro uitivano kuankusa vaqamase nkuaaqi kutero mwataqa tava riare suvanta mwira aira vaintivaravano takuovaro mwi kuankusava uiti vaqamase kute vauvanta ²⁷ mwira aira vaintivaravano uro nraaso qora mwata rienta tinta, Nrora vaintio, re suqesi sukurave mwara tutaaro? Ntaintairove mwi kuankusava qovarama viso? tinta.

²⁸ Mwitaa tuvaro nraase gova tiro, Qike, ni nramwutaa mwovano kuankusa mwaqiro uro ni vutaqi

mwara tutaiso, tuvanta mwira aira vaintiyaravano mwira mwata rienta tinta, Sove te uro mwi kuankusara nuqi saanarave? ²⁹ tuvaro mwiva qao tiro, Sia kuankusa mwira nuqi saate. Né kuankusa nuqitanta uiti vaqamasenta nauku sevorave. ³⁰ Qaqi saivaro uitivanovaqa kuankusavanovaqa nkuaaqi nivuate. Uitivano nroravaqe ne ni sara irara mware nri mwai vaintisuara mwitaama tirenave. Né mwi kuankusara nane tuquse rumpase mwaqinta uro tia quara tenta mwiraqaantai uiti tuquse mwaqi ni sarasaapa nraavuqi uro nini mataate tiasarave, turave. Sisasiva mwi kuaaraqaa nuase timwa nyurama...

³⁶ Sisasiva mwo kua mwo kuaqaa nuase timwa nyiqiro viro mwiraqaantai mwiva nraase qora mwini se nraavuqi vuvanta mwira nraaqiaravaravano mwiva mwauraqi uro nenta Sisasirara tinta, Re ota tiana kuara mwira nramwutaavano kuankusa mwira vutaqi piso kuara mwi kuara osarara tiri timwa tiviqe te riaare, tinta.

³⁷ Mwira nraaqiaravaravano mwitaa tuvaro Sisasiva mwinravusua timwa nyiro tiro, Vainti mwovano suqe si sukura mwara tuto vaintira osaravano vairero ne mwiva mwauko. Ne mwataqi mwatatai nraaqiarava ne mwi vaintivave.

³⁸ Mwi vaintira vuta osaravano vairero esaa mwatamaata vaiso. Suqe si

sukura osaravano vairero Kotira kua rias nraase qorasuama mwariarave. Kuankusa osaravano vairero sia Kotira kua rias nraase qorasuama Saataanira nraaqiarama mwariarave.

³⁹ Mwira nramwutaavano kuankusa suku piso vaintira osaravano vairero mwiva Saataanivave. Sara irara mware nri enara osaravano vairero naantiara mwaa mwatava taiqaari enava vaiso. Sara irara mwarenta nri vaintisua osaravano vairero mwisua naavunya vaintinravuve.

⁴⁰ Mwira aira vaintivaravano kuankusa toqase rumpase mwaqinta uro tiaqi quara tonemase naantiara mwaa mwatava taiqaari enaraqaa mwitaama qo-vara sianarove. ⁴¹ Ne mwataqi mwatatai nraaqiaravama mwaiqi vina mwaa mwatava taiqaari enaraqaa ne naavunyaasua titaarinta mwisua untu ne naqisu mwataragaantai sia suqe si nraase qorasua ni nraaqiaranravu sia suqema nyate mwari nraase qorasua rumpa mwarenta sia suqe si airara mware mwaisua rumpa mwarenta ntitaqinta

⁴² uro tia nrora itaariraqi pisaivanta mwisua tiaqi mwaitanta gara ninta nataqi vinta nyari vai nkutitanta mwaivarave.

⁴³ Mwisua mwini uro pisaivanta suqema nrue mwai nraase qorasua suarivano itainemase itamaqi vivaro Kotiva mwisua qova mwisuaqaa naqisiqi viranta mwiariqi vivarave. Ini

aato vairere mwi kuara osara qintutama riaate, tiro. Sisasiva mwi kuara turama.

14

Sisasiva nruka nroraqaa iquqaantai naaqi vura

²² Sisasiva mwisua sara nyitero mwiraqaantairo nrai vaintivara ntusi tiro, Né mpotuqi mwaari nenta né naane nramai nrukaqi tarenta tarasini uro né vi mwaivaqe ne vainti nraase qora ntusi tiarinta mwini nyari mwaaqani nyari mwaaqani vuete, tiro tuvo.

²³ Sisasiva mwitaa timwase mwiva vainti nraase qora nyari mwaaqani nyari mwaaqani ntusi tiro mwiraqaantai Kotirara sapara siase tiro mwera aataqaa vuvaro ena suvaro Sisasiva aataqaa mwinto nrariaraa mwauvaro ²⁴ mpotuvano nramai vutaqaa vuvaro saaravano tuqi viro Sisasira vaintivaravano mpotuqi mwausua mwini vuarenta tinta sunantai saaravano tuqi vuvarora tiro, nramaivano mpotu sampi raaquqi raaquqi vurama.

²⁵ Saaravano tuqi vuvaro nramaivano mpotu raaquqi raaquqi vi mwauvaro va ataa suvaro Sisasiva nramaiqaa iquqaantai naaqi viro mwira vaintivaravano mpotuqi mwausua vunani vuvanta ²⁶ mwira vaintivaravano takuovaro Sisasiva nramaiqaa iquqaantai naaqi nruvanta mwisua mwira takuenta nroraqamase aatu

sinta mpo se tinta, Tove-
vaanavanove, ti mwauvaro
²⁷ Sisasiva mwisuara va
tiro, Né qaqi mwariate. Ne
mwivave. Sia aatu siate, tiro
tuyo.

²⁸ Sisasiva mwitaa tuvaro
Pitaava tiro, Nrora vaintio,
re qutaa mwairarere re
ni timwa miqe nevaqa
nramaiqaa niquqaantai
re mwariananani vuase,
tiro. Pitaava mwitaa tuvaro
Sisasiva tiro, So tukuane,
tiro. ²⁹ Mwitaa tuvaro
Pitaava mpotuqintai mwaavi
nero mpotu mwini pisero
nramaiqaa iquqaantai naaqi
viro Sisasiva sunani vurama.

³⁰ Pitaava mwini vitaro
tiro, Ne so nramaiqaa
vuasarave, timwa tero
takuovaro saaravano nro-
raqamase tuvaro Pitaava
mwirara nau riovaro
aatu itovaro mwiraqaantai
mwiva nramaiqi mweva
nare utura Sisasirara sapara
siro tiro, ³¹ Mpo, nrora vain-
tio, ni tumwaraane, tuvaro
Sisasiva va nrai saquqaantai
mwiti Pitaara vite tiro, Re
saaravano tuarinara sia
nau riaataarave. Re niara
aasu nau riaataarave. Re sia
niara taara aato tuataarave,
tiro turama.

³² Sisasiva mwitaa timwa
sero Pitaara vita mware
mpotuqi mwaari novaro
saaravano va taiqa vuvanta
mwira vaintivaravano mpo-
tuqi mwausua Sisasirara
riariamase tinta, Re qutaa
Kotira mwaaguvano mwari-
aro, tinta turama.

26

Sutaasiva

Sisasira

*nramwutaa mwisua ntaquqi
sero mono mwaraarirara
tura*

¹⁴ ...Sisasira 12 nraaqiar-
avaraqintai mwo vaintivano
mwira utu Sutaasi Ikeri-
otiva mweva nero Kotira
aira mwara mwate mwau
vaintisua mwisua nrora
vaintivaravano mwaunani
viro uro mwisua mwata
rie tiro, ¹⁵ Ne Sisasira ini
ntaquqi uro saarinta né
nara soqaave ni mivarave
siavo? tuvanta mwisua
ori mono ³⁰ nravu saara
nuase mwira mwuvaro
¹⁶ Sutaasiva mwi monora
mware mwi enaraqaantai
mwisua ntaquqi uro Sisasira
saari aarara mpuaamaqi
vura.

*Sisasiva nrai nraaqiara
vaqamase vesasuto sarara
nrora*

¹⁷ Sia ntoto mpereti sarara
omwata nre enanravuva
nrinovanta ntaaru enaqaa
mwira nraaqiaravaravano
Sisasiva sunani nrinenta
tinta, Ntaraqive tenravu
uro terama mwataarara re
vesasuto enarara rietarama
mwi sarara nrenarave?
tinta. ¹⁸ Mwinravusua

mwitaa tuvaro Sisasiva tiro,
Nenravu Ierusalemi mwa-
tusani uro mwi vaintirara
mwitaa tiate, Tirinravu
mwaara ti mwai vaintiva
mwitaa tiro, Ni enama
nrinaiso. Ne nena nraaqiara
vaqamasena ri nraavuqi
vesasuto sarara nrarenave
tiso, tiate, tiro. ¹⁹ Sisasiva
mwitaa tuvanta mwira
nraaqiaravaravano mwi
sarara Sisasiva tunema senta
temwanaama tora.

²⁰ Sara temwanaama
tovaro ena suvaro Sisasiva
nrai nraaqiaravaravaqa uro

sara taintaqaqaa mwataqaa mwairo ²¹ sara nre mwariro tiro, Ne tiarinta riaate. Iniqintai mwovano nramwutaa vuqaa ni qovarama saanarove, tiro. ²² Mwitaa tuvanta mwira nraaqiaravara mwuntusa sia suqe suvanta mwinravusua nkuaiqa nkuaiqa Sisasira mwatarie tinta, Nrora vaintio, re niarave tiaro? Sia ne mwivave, sia ne mwivave, timwaqinta vinta.

²³ Mwitaa timwaqi vuvaro Sisasiva tiro, Nrai mpereti mwarase nivaqamase tanaaqi mwaati tumwaraariva mwi vaintiva ni qovarama saanarove. ²⁴ Ni mwataqi mwataai nraaqiarara niara ntaaru enaqaqaa mwitaa ni ruse kuara qumwaara ratorave. Mwi kuava mwivau vasianarove. Ni mwatani mwataai nraaqiarara qovarama saari vaintirara ne mpo se timwa mwatauko. Mwira nrova sia mwira mwatataqe sove tiataarave, tiro.

²⁵ Sisasiva mwitaa tuvaro Sutaasiva mwira qovarama saariva Sisasira mwata riero tiro, Mwaara ti mwariara vaintio, re niarave tiaro? tuvaro Sisasiva tiro, Eo, re tiararave, tiro.

Mpereti sararavaqa uaini nramairavaqa timwa tora

²⁶ Sisasira nraaqiaravaravano sara nre mwauvaro Sisasiva mpereti sara mwarase Kotirara suqemave timwase uveqase nrai nraaqiaravara nyiro tiro, Mwaa sarara mwara

nraate. Mwaa mperetiva ni mwavanama siso, tiro.

²⁷ Mwitaa timwase Sisasiva uaini nramai mwiraqi vasu kaapura mwarase Kotirara suqemave timwase mwinravusua viti nyiro tiro, Né esaa mwaa nramaira nraate.

²⁸ Mwaa nramaiva ni nraarema siso. Kotiva nraase qora vaqamase nkuaqa naataruse mwairero qaraasa kua mwatarerove. Mwi kuava kempusaqama vasiarive tiro ni nraarevano mwi kuara kempusaqama saanarove. Ni rusaivaro ni nraarevano naariva vaaqara nraase qora saisaqa sitaro mwisua sia suqe kua nrunka nyataanarove.

²⁹ Ne tiarinta riaate. Mwaa enaraqaantai ne sia uaini nramai qava nrarenave. Ne sia nraraitina mwitaa maqi vuarinta né ni nkova naqisiariraqi nivaqa uro mwaivaqe ne mwi enaraqaa inivaqa mwaitana qaraasa uaini nramai nraasarave, tiro.

³⁰ Sisasiva mwitaa timwase nrai nraaqiaravaravaqa Kotirara isi timwase mwevane Orivi taaqiqaa vurama.

Pitaava nrai kua tirero siarinara Sisasiva mwira timwa mwura

³¹ Mwinravusua mwini vuvaro Sisasiva mwinravusua timwa nyiro tiro, Nenravu mwate enaqi ni mwaini sentama aatumaqi sanenta vivarave. Kotira vukuqi qumwaara rato kuava

mate mwivau vasianarove.
 Mwitaa tiro:
 Sipisipiḡaa naḡisiari vaintira
 Kotiva mwira nuḡutu
 sairanta
 sipisipi mwisua aatumase
 nyiariara nyiariara
 sampi mwona mwona vivarave,
 turave.

³² So naantiara ni mwara
 ḡaḡi ntivima saḡe ne mwara
 rina ini vuni ne naane Kariri
 mwatani virenave, tiro.

³³ Sisasiva mwitaa tuvaro
 Pitaava ḡao tiro. Esaa mwin-
 ravusua ri mwaini senta aa-
 tumase sanama tenta vivaḡe
 ne aasu rivaḡa mwariasarave,
 tiro.

³⁴ Pitaava mwitaa tuvaro
 Sisasiva tiro, Ne tiarira re
 riaane. Mate enaḡi kuko-
 raaravano sia ḡukarairara re
 taaramo nrau niara tira sia
 mwi vaintira takuaukavave
 tinarave, tiro.

³⁵ Sisasiva mwitaa tuvaro
 Pitaava ḡao tiro, Ne sia riara
 sia mwira takuaukavave
 tiasarave, tiro. Pitaava
 mwitaa tuvanta Sisasira
 nraaḡiara mwonravu-
 vanovaḡa mwi kuara aasu
 tura.

*Sisasiva Kotirara uro
 sapara sura*

³⁶ Mwiraḡaantai Sisasiva
 nrai nraaḡiaravaravaḡa
 mase uro viro saḡava
 tutoraḡi mwira utu Kesemani
 mwiraḡi urone nrai
 nraaḡiaravarara tiro,
 Nenravu mwaini mwataḡaa
 mwaivaḡe ne mwuruni
 uro Kotirara sapara siase,
 timwase ³⁷ Pitaaravaḡa,
 Sepetira mwaaḡutanavaḡa,
 mwinravusua aasu ntita
 mware mwini vitaro sia suḡe

aato riovaro mwira mwun-
 tusavano sia suḡe suvaro
³⁸ mwiva taaramonravuara
 tiro, Ni mwuntusavano
 nroraḡamase nitampiso
 ni rusarero votaama va-
 sisana mwauko. Nenravu
 mwaaḡaa mwaitanta ni
 vaḡamase mwaitanta vu
 mpairase takuetanta mwari-
 ate, tiro.

³⁹ Mwitaa timwase Sisasiva
 sia muasaḡama vire uro
 vuriantantai mwataḡaa
 untu niro Kotirara sapara-
 mase tiro, Mpo ni nko,
 re sove tirere ne nitampi
 nramaira nraarira vota
 re mwi nramaira ḡaḡini
 mwara saane. So sia
 ne nena mwaraataaraḡaa
 mwararenave. Ne re
 mwaraase tinaraḡaa
 mwararenave, tiro.

⁴⁰ Sisasiva mwitaa
 timwase uro nane nrai
 nraaḡiara taaramonravu
 sonani untu takuovanta
 mwinravusua vu ruara
 suvanta vaite mwauvaro
 Sisasiva Pitaarara tiro,
 Naraḡamave né taaramon-
 ravu ni vaḡamase pataḡa
 mwaritanta sia vu mpaira
 senta takuetanta mwariavo?
⁴¹ Ininravuara mwinravusua
 sia suḡe aira mwaraate tiro,
 Saataaniva ininravu amaḡe
 siasorave mwirara rietanta
 né vu mpairase takuetanta
 Kotirara sapara si mwariate.
 Ininravu mwaranavano
 mwitaa siataa sisaro ini
 mwavanavano aasu sia so
 kempusaḡa sisanta mwari-
 avo, tiro.

⁴² Sisasiva mwitaa
 timwase ḡava taaramon-
 ravu mwini se uro ḡava

Kotirara saparamase tiro, Mpo ni nko, mwaa kaapuraqi vasi nramaira sia re qaqini mwara saraitira niara mwira qaqi nraane tirere, ne re mwaraataaraqaa mwaraasarave, tiro.

⁴³ Sisasiva mwitaa timwase gava uro nane untu takuovanta mwira nraaqiara taaramonravu vu ruara suvanta vaite mwaura.

⁴⁴ Mwinravusua vaite mwauvaro Sisasiva gava mwinravusua mwini se uro vi Kotirara taaramo nrau sapara siro ota tunemase nkuaa qaramase Kotirara saparama sora.

⁴⁵ Kotirara saparama taiqase Sisasiva uro nanero untu taaramonravuara tiro, Mpo, nenravu qaqi sositantave vaitaavo? Ni mwataqi mwatatai nraaqiarara ni navaatavu mwarenta uro sia suqe si airara mware mwaisua mwisua ntaquqi ni sevarave. ⁴⁶ Ntivivaqenravu vuare. Ni qovarama saari vaintiva nri mwaiso, tiro...

Iutaa vaintinravu ntuqaa Sisasira uro sora

⁵⁶ ...Sisasiva mwitaa tuvanta mwisua mwira navaatavu sovanta mwira nraaqiaravaravano mwira mwini senta nyiari aatu vurama.

⁵⁷ Mwira nraaqiaravaravano sane vuvanta Sisasira navaatavu sosua mwira vita mware Kotira nraavuqi aira mware mwausua mwisua vunyaa vaintivano mwau-raqi Kaiapaasira nraavuqi uro sovanta mwi nraavuraqi mwaara osara ti mwau vaintivarsuavaqa, Iutaa

vainti nroranravuvanovaqa, suntu nukaama mwaura.

⁵⁸ Sisasira vita mware uro se mwauvaro Pitaava niarantai mwisua ntataqi viro Kaiapaasira nraavu mwatusani urone tosani mwaantine vutaqi viro mwi irainarava qovara siarira takuarero uro mwi nraavuraqaa vaivaraara naqisi mwau vaintisua vaqamase mwataqaa mwairo mwaura.

⁵⁹ Pitaava mwini mwataqaa mwauvanta nraavuqi Kotira nraavuqaa naqisi mwau vaintisuavaqa, esaa mwiraqi suntu nukaama mwau vaintisuavaqa, mwisua Sisasira rusareranta Sisasiraqaa muna kua mwataare tuvaro ⁶⁰ sia mwi kuava vauvanta qumina mwi kuara mpuaasitanta mwo vainti mwo vaintivano ntivinta Sisasirara muna kua tura. Mwitaamaqi aasu vuvanta mwiraqaantai vainti taaratanavano ntivinta ⁶¹ Sisasirara tinta, Mwaa vaintiva mwitaa tisanta tetana riaunarave. Mwiva tiro, Ne soma Kotira nraavu mpaara sena mwiraqaantai taaramo ena aasu mwarina mwi nraavura gava soqa taiqa saasarave, tisanta riaunarave, tinta.

⁶² Mwitana mwitaa tuvaro Kotira aira mwara mwate mwau vaintisua mwisua vunyaa vaintivano ntiviro Sisasirara tiro, Mwitaa mwitaama riqaa kua mwate mwariavo? Re mwo? Re nyaritanara narave tinarave? tuvaro ⁶³ Sisasiva sia kua tiraitiro, tire mwauvaro gava vunyaa vaintivano

Sisasirara tiro, Ne Kotira vuqaa mwaina mwira utu netana riarama qutaa kua tiane tuko. Qutaave Kotiva ri vusitisarave re tiri saisaga sirera Mesaia vaintivano mwariaro? Qutaave re Kotira mwaaguvano mwariaro? Re tiri timwa timwiqe riaare, tiro.

⁶⁴ Mwiva mwitaa tuvaro Sisasiva tiro, Re tianara ne mwaa mwivave. Ne tiarinta né riaate. Né naantiara takuaivage ne mwataqi mwatatai nraaqiarava nroraqama vina Kotiva kempusavano mwariarinani mwira saqu tanaranani mwataqaa mwaitana iravuqi tukuasarave, tiro.

⁶⁵ Sisasiva mwitaa tuvaro Kotira aira mwara mwate mwausua mwisua vunyaa vaintivano nrai tuavaaqa nuqeqaamase tiro, Mpo mwiva Kotira vuqaa mwaitaro sia suqe si kuara aasu tiso. Mwo vaintivano mwiraqaa kua mwatataarira qumina aasara nevorave. Takuaate, né vaa riaavaro mwiva Kotira vuqaa mwaitaro sia suqe si kuara tiso. ⁶⁶ Mwira saara né Sisasirara nara kuave tivarave? Né tivaqe riaase, tiro.

Mwitaa tuvanta mwisua tinta, Mwira sia suqe airavano virintoma vaiso. Mwira saara mwira ruseva aasu vaiso, tinta. ⁶⁷ Mwisua mwitaa timwase uro Sisasira vuriqi taara visise mwisua nyai saquqaantai mwira nuqutuse mwira vu aato nuqutuse mwisua mwira mwoqanya kua tinta, Me-

saia vaintio, qutaa re kua qovarama sera vaintiva mwairere sia takuaraitira ri nuqutuari vaintira utu tiqe te riaare, tinta tura. ⁶⁸

Pitaava Sisasirara sia mwira takuaurave tura
⁶⁹ Nraavuqi ko timwaqinta vi mwauvaro Pitaava mwaatani mwatusaqaa mwataqaa mwauvaro aira nraase mwovano Pitaara aaqani viro mwirara tiro, Revaqa Sisasira mwaata Karirinyaavama mwariaro, tiro.

⁷⁰ Mwiva mwitaa tuvaro Pitaava mwisua ntugaa mwaitaro qao tiro, Re tiana kuara sia ne mwira qintuta surave, tiro. ⁷¹ Mwiva mwitaa timwase uro tosa qentana mwauvaro aira nraase mwovano Pitaara takuero mwiraqi ntivi mwausua timwa nyiro tiro, Mwaa vaintiva Sisasira Naasaretinyaara vaqamase mwaivave, tiro.

⁷² Mwitaa tuvaro Pitaava saqu iqiqa se tiro, Sia ne mwi vaintira takuaurave, tiro. ⁷³ Mwitaa timwase sia muasaqama mwauvanta mwiraqi ntivi mwausua Pitaava mwaunani uro nenta mwirara tinta, Sisasira nraaqiaravaravano mwi mwatanaasua mwariavara qutaama revaqa nkuua mwi mwatanaava aasuma mwariaro. Mwisua tiri kua kuantase tianemase revaqa kuantase ti mwariaro, tinta.

⁷⁴ Mwisua mwitaa tuvaro Pitaava qava saqu iqiqa se tiro, Ne sia qutaa kua tiariro Kotiva soma ni nuqutu saanarove. Ne qutaa tuko.

Né ti mwaria vaintira sia ne mwira takuaurara né tiavo, tiro. Pitaava mwitaa tuvaro vaa kukoraaravano qukarora.

⁷⁵ Kukoraaravano qukarero suvaro Pitaava mwiraqaantai Sisasiva timwa mwu kuara riero. Sisasiva mwitaa turave. Kukoraaravano sia qukarairara re taaramo nrau niara tira sia ne mwira takuaurave tinarave tu kuara Pitaava riatero mwiva mwaaqani vuvaro mwira mwuntusavano sia suqe suvaro mwiva nroraqamase natora.

mwutu mwatani Sisasira mwiraqi qunamato oriva vaura.

27

Sisasira qunama tora

⁵⁷ Ena suvaro Arimatianaava vaaqara irainara mwato vaintiva uro ne. Mwira utu Sosepiva mwiva Sisasira nraaqiaravano mwaura. ⁵⁸ Mwi vaintiva uro ne Pairaativa mwauraqi uro Sisasira mwavana miqe mwaqina qunama taase tuvaro Pairaativa nrai naqu vaintisua titero Sisasira mwavana mwira mwiate tuvaro ⁵⁹ Sosepiva uro Sisasira mwavana satariqaantai itu mwataqaa se qaraasa vaaqa tasuqu vaaqara mwarase mwira nraavumase ⁶⁰ mwaqi untu nrai naantiara qutu vuarinarara rietaro ori ukutoraqi mwira mwate nrora ori mwo mwira raapuqi vi ori ukutora mwira oqaa suvaite mwini se vuvanta ⁶¹ Mariaava Makataaranyavavaqa, mwira kokova mwo Mariaavavaqa, mwitana mwataqaa mwauvaro

MAAKI

4

Vaintivano sara suku pisaqi vurara tura

¹ Sisasiva nruka tosani uro mwariro nraase qora mwasaasa timwa nyiase tuvanta nraase qora vaaqaravano ntunu nukaama mwainta mwira ututuma sovarora tiro, Sisasiva pisero mpotuqi uro mwaari nero mwiraqi mwataqaa mwairo nramaiqaa mwauvanta nraase qoravano mwutuni nramai tosana mwaura.

² Mwisua nramai tosana mwataqaa mwauvaro Sisasiva mwo kua mwo kuaqaa nuase tiro timwa nyura.

³ Sisasiva tiro, Ne tiarinta riaate. Vainti mwovano sara suku pisarero vurave.

⁴ Mwiva sara suku pisaqi uro vuvaro sini sukuvano aara tosani untu nuvaro kurivano mwiri mwira nramwa so-rave.

⁵ Mwitaa suvaro sara suku mwonravuvano ori mwataqaa untu nuvaro mwatavano sia mwevaniqama vau mwatava vasuvarora tiro sukuvano untu niro vaavaama kuto-varo ⁶ suarivano nrinero itamaqi viro aasaraqama sovaro mwira tuqavano sia mwataqi mwevani vurara tiro, aasarama urave.

⁷ Mwitaa suvaro sara suku mwonravuvano kuankusa kutoraqi untu niro kuankusa vaqamase nivu-varo kuankusavano suku

mwira numwaqu sovaro sukuvano sia tava riorave.

⁸ Mwitaa suvaro sara suku mwonravuvano suqe su mwataqaa untu niro suqemaseniviro uro suqema tava riatovaro sini suva mwira aatarase niviro uro suqe tava vaaqara tava riatovaro sini suva mwira aatarase niviro uro suqe tava vaaqara tava riatorave, tiro.

⁹ Sisasiva mwi kuaqaa nuase timwa taiqase tiro, Ini aato vasirente mwi kuara qintutamase riaate, tiro.

¹⁰ Sisasiva kua timwa nyi taiqa sovanta nraase qoravano nyiari mwaaqa nyiari mwaaqa vuvaro Sisasiva nraria mwauvanta mwira nraaqiara ¹² nravuvanovaqa mwo susuavaqa Sisasiva mwaunani nrinenta Sisasiva mwi kuaqaa nuase tu osarara sia qintutama siraitinta, mwisua Sisasira mwata riovaro ¹¹ Sisasiva mwisua timwa nyiro tiro, Kotiva nraase qoraqaa naqisiari kuara qumpau tai kuara mwi kuara Kotiva iniara qaqi sairanta mwi kuara osara riaate timwase mwiva qaqi nraase qora qaqini mwaisua mwi kuara osara sia qintutama sera timwa nyiane tisana ne mwi kuaqaa nuase mwisua timwa nyitana sia mwi kuara osara mwisua timwa nyuko.

¹² Ne mwo kuaqaa nuase tiarinta nraase qoravano rientama sia qintutamase rievare. Mwisua ni kuara aato tarase sia qintutamase rievare.

Mwisua nyiari sia suqe si
airara

qaqira pisaisarove

Kotiva mwisua nyiari sia
suqe si airara

mware kuara nukaama
nataanarove, tiro.

13 Sisasiva mwitaa
timwase mwinravusuara
tiro, Né mwo? Ne mwi
kuaraqaa nuase tu osarara
né siave qintutama riaavo?
Né sia mwi kuara osara
qintutama riaraitinta naan-
tiara ne mwo kuaqaavaqa
nuasena tiari kuara né
ntataama senta so qintu-
tamase rieverave? 14 Ne
ota mwi kuararaqaa nuase tu
osarara ini timwa nyirenave.

Vaintivano sara suku
mwataqi pisora mwi kuara
osara vairero Kotira kuama
vaiso.

15 Sara sukuvano aaraqaa
untu nora mwira osara
vairero vainti nraase qora
mwonravuvano mwi sukura
votaama mwariasuave. Mwi
vainti nraase qorasua Kotira
kua riaavaro Saataaniva
nrinero mwisua vu aato
mwuntusaqintai mwi kuara
navisi mwarairave.

16 Ori mwataqaa untu ni
sukura osara vairero nraase
qora mwonravuvano mwari-
asuave. Mwinravusua
Kotira mwasaaas rienta mwi
kuarara riariamase mwaria-
avaro 17 kuavano sia mwisua
mwuntusaqi visanta mwi
nraase qorasua sia mwi
kuara mwo nrau mwo nrau
riaraitinta mwariavanta,
mwi kuara saara mwo siasua
mwisua sia suqema utu
nyatare siavanta mwisua tiri
rivorave tinta Kotira kua vaa

qaqira pise mwaria vainti
nraase qorasua mwariarave.

18 Nraase qora mwonravu-
vano kuankusa kutoraqi
piso sukura votaamase
mwariasuave. 19 Mwi
nraase qorasua Kotira kua ri-
enta mwiraqaantai mwisua
mwataqiaa irainarara nro-
raqamase riaqinta vitanta
monorave mwo irainararave
riariamai vitanta mwo
irainara mwo irainara
mwararenta riaqinta vinta
Kotira kua qaqira pisaavaro
Kotira kuavano sia mwi
nraase qorasuaqi vaisanta
mwariarave.

20 Mwisua mwitaa sia-
vanta mwo vainti nraase
qoravano suqe mwataqaa
untu ni sukura votaama
mwariasuave. Mwi nraase
qorasua Kotira kua rienta
mwi kuarara qutaave tinta
mwi kuara riaqinta vinta
suqe aira Kotirani mwaqi
vuarave. Mwisua sininravu-
vano Kotira kua rietanta
aatarase suqe aira Kotirani
mwaqi vinta mwariavanta
sini nraavuvano mwisua
aatarase suqe aira Kotirani
mwaqi vinta mwariavanta
sini nraavuvano mwisua aira
aatarase suqe aira Kotirani
mwaqinta vuarave, tiro.
Sisasiva mwi kuara turama.

5

*Sairaasiva Sisasira uro vi-
tora*

21 ...Sisasiva mpotuqi viri
nane nrukaqi tare sinyaa
tarasini vuvanta mwini
nraase qora vaaqaravano
suntu nukaa nukamase
Sisasiva mwaunani utu-
tuma mwauvaro 22 vainti

mwovano mwi mwatusaraqi mwaara nraavuqaa naqisi mwauva Sairaasiva mwiri nriri Sisasira takue uro mwira iqutarani untu niro ²³ mpo se tiro Sisasirara tiro, Ni naavuravano qutuariva mwataqa vaiso. Revaqa vaa nritara rena saqu mwiraqaa mwatairaro mwira qaravano taiqairaro so qaqi mwariarive, tiro. ²⁴ Mwi vaintiva mwitaa tuvaro Sisasiva mwiravaqa vura.

³⁵ ...Sisasiva mwiravaqa aarana vi mwauvanta vainti mwonravuvano Sairaasira nraavuqintai nritanta Sairaasira vitenta mwirara tinta, Mpo, ri raavuravano qutu viso. Mwaara ti mwai vaintira re sia navaata vuane, tuvaro ³⁶ Sisasivavaqa mwinravusua kua riero mwaara nraavuqaa naqisu vaintirara tiro, Sia aatu siane. Re niara nroraqamase riaane, tuvo.

³⁷ Sisasiva mwitaa timwase mwiva Pitaaravaqa, Semisiravaqa, Semisira qata Soniravaqa, mwinravusua aasu ntita mware ³⁸ uro Sairaasira nraavuqi uro takuovanta vainti nraase qoravano nroraqama senta mpo tinta nate mwauvaro ³⁹ Sisasiva nraavuqi mwaari nero tiro, Narare né nate mwariavo? Mwi kuaasiva sia qutu viso. Mwiva qaqi vaite mwaiso, tuvo. ⁴⁰ Sisasiva mwitaa tuvanta mwisua Sisasiva tu kuarara qaqi aaritara suvaro Sisasiva esaa nraase qora raagu mwaaqani se kuaasi mwira nrosua gosuavaqa,

taaramonravu nraivaqa nrusuavaqa, Sisasiva mwinravusua aasu ntita mware kuaasivano qutu vunani uro ⁴¹ mwira saqu tuaarere nrari kuanantai tiro, Tarita kumi - mwaa kuaasio, ne riaru nti vuane tuko, tiro. ⁴² Sisasiva mwitaa tuvaro mwi kuaasiva vaa ntiviro nrue mwauvo. Mwi kuaasiva 12 isi mwarasova ntiviro viro nriri mwauvanta mwinravusua mwira takuenta mpo mpo tinta saqu nunkinkiraara tenta tinta mwauvaro ⁴³ Sisasiva mwinravusua irora siro tiro, Né mate takuaa airara sia mwo vaintivaqa timwa nyiate. So mwaa kuaasirara sara aasu mwiate, tuvo. Sisasiva mwi kuara turama.

6

Sisasiva pata sara vaaqara vaqamase nura

³¹ Mwo ena vaaqara nraase qoravano Sisasira takuarenta vitare nritare si mwauvanta Sisasivavaqa nrari vaintivaravaqa sia so sara nrarenta qaqi mwauvaro Sisasiva mwitaa tiro, Vivaqenravu sia vaintivaqa sisanta uro mwariare, tiro. ³² Mwitaa timwase nrari vaintivaravaqa ntitero mpo-tuqi mwaari nero nramai nrukaqi tarero qumina santa virero vura.

³³ Mwinravusua mwini senta vuvanta vaaqara nraase qoravano mwinravusua takuenta mwinravusua mwini virenta sunaniara rienta mwo mwatusaqi mwo mwatusaqintai mwisua sanenta nramai

nruka tosanata mwata nuna sanenta uro Sisasiva vuase tunaniara mwisua nanenta uro nenta.

³⁴ Mwisua nanenta uro novaro Sisasiva uro ne mpotuqintai mwataqi mwaavi ne takuovanta nraase qora vaaqaravano nukaa sinta mwauvaro Sisasiva mwisuara mpo tiro mwitaa tiro, Vaintivano sia sipisipiqaqaa naqisi mwarisanta sipisipivano nyariara sampi nrue mwaria sipisipisua mwisua votaasua mwaa nraase qorasuavaqa sampi nrue mwariavo, tiro. Mwitaa timwase Sisasiva mwinto mwaitaro mwisua mwo kua mwo kua timwa nuvo.

³⁵ Sisasiva kua tiaqi vuvaro suarivano tukiro vuvanta Sisasira vaintinravuvano mwirara tinta, Mwaini qumina mwatasantave. Ena siaso. ³⁶ Re nraase qora ntusi tiranta mwisua mwo mwatusa mwo mwatusa nruenta ori ninta sara mwaraate. Mwisua sia saravaqa mware nriasuave, tuvo.

³⁷ Sisasira vaintinravuvano mwitaa tuvaro Sisasiva qao tiro, Néntavano sara mwisua niate, tiro. Mwitaa tuvanta mwinravusua qao tinta, Te nrora orive 200 kinaave sove ninta sara mwasenta mwisua niaraave? tuvo.

³⁸ Mwisua mwitaa tuvaro Sisasiva nrai vaintinravu mwata riero tiro, Nara nara mpereti sarave vaiso. Né uro takuaate, tiro. Mwitaa tuvanta mwinravusua uro takuenta Sisasira timwa mwinta tinta, Mpereti sara nkuaa saquru aasu vaiso.

Tavusa taarama aasu vaiso, tuvo.

³⁹ Mwinravusua mwitaa tuvaro Sisasiva nraase qorara tiro, Né esaa musau santa mwataqaa mwariate, tiro. ⁴⁰ Mwitaa tuvanta mwisua mwo santa 50 nravuvano mwataqaa mwauvanta mwo santa 100 nravuvano mwataqaa mwauvanta mwitaamaqi vinta vinta esaa nraase qoravano mwataqaa mwauvaro ⁴¹ Sisasiva mpereti nkuaa saquru mwase tavusa taarama mwase naavuni takuetaro Kotirara saparamase sarara sugemave, tiro. Sisasiva mwitaa timwase mpereti sara uveqase mwiva nrai vaintinravu niro tiro, So né sara mwarenta uro mwisua nivanta mwisua esaa nraate, tiro. Sisasiva mwitaa timwase mwiva tavusa taaramavaqa mwase airase nyuvo.

⁴² Sisasiva mwi sarara nrai vaintivaranravu nyuvanta mwinravusua uro nraase qora nyuvanta mwisua esaa so nrorama. ⁴³ So nrovanta Sisasira vaintinravuvano mwiraqaantai vunato tuara nrora tua mwarenta uro nraase qoravano mperetivaqa tavusavaqa nretanta viti piso sarara suntu senta nrora tua 12 nraavu ntunu senta kuraama sorama.

⁴⁴ Mwi enara 5000 qoravano mwi sarara nrovanta nraase vaaqaravanovaqa mwi sarara nrorama...

10

Sisasiva Vatimiasira vu mpaïra sora

46 Sisasiva nrai vaintivaravaqa viro Seriko mwatusani uro viro mwi mwasutarsa aatarero vire suvanta nraase qora vaaqaravano mwira vataqinta vi mwauvaro vu qimpa vu vaintiva Vatimiasiva Timiasira mwaquvano mwaro mwitaa su irainarara naaru tiro miate ti mwau vaintiva aara tosani mwataqaa mwairo.

47 Mwiva mwini mwaitaro Sisasiva Nasaretinyaava nritaraarirara riero mwiraqaantai mwiva nroraqamase Sisasirara saparamase tiro, Sisasio, Ntevitira mwaaquo, re niara mpo tiane, tuvo.

48 Vu qimpa vu vaintiva mwitaa tuvanta nraase qora vaaqaravano mwirara irora tinta, Re o suvaitaane, tuvaro mwi vaintiva sia mwisua kua riarero qava nroraqamase saparamase tiro, Ntevitira mwaaquo, niara mpo tiane, tiro.

49 Vatimiasiva mwitaa tiaqi vuvaro Sisasiva mwiraqaa ntiviro mwairo tiro, Sapara sivaro nrirave, tuvanta mwisua vu qimpora saparamase tinta, Re riarimase mwariane. Nti vuane. Mwiva ri sapara siso, tinta.

50 Mwisua mwitaa tuvaro vainti mwiva nrai vaaqa utora raaqu qaqini se ntiviro Sisasiva ntivi mwaunani vuvaro ⁵¹ Sisasiva mwira mwata riero tiro, Ne ri ntataa siase tukare re nriraro? tuvaro vu qimpa vuva tiro, Mwaara tiara vaintio, re ni mpu mpaara saane tina nrukavave, tiro.

52 Mwitaa tuvaro Sisasiva tiro, Re so vinarave. Re niara mwiva so ni saisaga siararove tiararoma ri vuvano suqema viso, tiro. Sisasiva mwitaa tuvaro mwira vuvano mpaara vuvaro mwi vaintiva so takuora. Mwiva so takuova Sisasivavaqa mase aarana vura.

12

Uaini sana mwara tutoraqaa sia suqemase naqisu vaintisuara tura

¹ Sisasiva mwitaa timwase mwo kuaqaa nuase mwisua timwa nyiro tiro, Vainti mwovano uaini sana mwara tute tosani urisa rate mwata qukuse uaini tava tatiarira ututuse vaivaraara tainta utute mwate niarani mwo mwatani virero siro mwo susua timwa nyiro tiro, Né ni uaini vutaqaa ninani naqisi matenta né sini uaini tava siqisenta nénta mwaretanta sini uaini tava mwara ninani mataate, tiro. Mwitaa timwase mwiva niarani mwo mwatani vurama.

² Mwini uro mwauvaro uaini tava siqu enava nrinovaro mwiva nrai aira vainti mwo titero tiro, Re uro ni nraasoqaa naqisi mate mwaisuara tiranta uaini tava ninanivaqa siqi mataate, tuvaro ³ mwira aira vaintivano mwini vuvanta mwira nraasoqaa naqisi mwate mwau vaintisua mwira aira vainti navaatavu senta saavuqaantai mwira nuqutuse mwatenta sia uaini tava siqi mwiraitinta, qaqi mwira titovaro uro nane vura.

4 Qaqi uro nane vuvaro nraaso gova nrai aira vainti mwo titovaro vuvanta mwira nraasoqaa naqisi mwate mwausua mwira aira vainti qiata rasenta sauri irainara mwurama.
 5 Mwitaa suvaro nraaso gova nrai aira vainti mwo titovaro vuvanta mwisua mwira rusenta. So mwitaamaqi vinta sini mwira aira vainti titosua saavuqaantai nuqutusenta sini rusorarama tina.
 6 Mwira aira vaintinravu taiqa sovaro vainti nkuaiqa aasu mwaaura. Mwi vaintiva nraaso qora mwaacquvano mwauvaro mwira gova nrai mwaacquara mwuntusa nuvaro mwau vaintiva mwauvaro mwira gova mwiravaqa naantiara esaara titero tiro, Mwisua ni maaqu takuenta niara mwira mwaacquve titanta mwira suqema mwa-tevarave, tiro.

7 Mwitaa timwase nrai mwaacqu titovaro mwini vuvanta mwira nraasoqaa naqisi mwate mwau vaintisua mwira mwaacqu takuenta nrai timwa mwi nrai timwa mwinta tinta, Mwira gova qutu viraro mwaa vaintiva nrai qora mwatavaqa mwitaa irainaravaqa mwaraarivama mwaiso. Mwaraivaqe te mwira rusaararo mwiva mwarare siari irainarava tirini aasu vasiarive, tinta.
 8 Mwisua mwitaa timwase mwira mwaacqu navaatavuse ruse mwaatani mwaati mwira pisorave, tiro.

9 Sisasiva mwitaa timwase mwiva nraase qora mwata rie tiro, Mwisua mwitaa

surara tiro, nraaso gova nrai mwaacqu rusorara ntataave sianarove? Nraaso gova nrine nrai nraasoqaa naqisi vaintisua ru taiqase mwonravuara tiro, Né ni nraasoqaa ninani naqisi mataate, tianarove. 10 Né siave Kotira vukuqi mwaa kuara saara nitanta riaavo? Mwi kuava mwitaama tiso: Ori nraavu utitanta mwo ori-ara

sia suqe orive timwase qaqira pisaa oriva mwi oriva pusa oriqama viso.

11 Kotiva mwi orira mwarase nroraqama sairara tinta, te Kotira aira takuetanta suqe airave turo, turave.

Kotira vukuqi mwitaama qumwaara torave. Né siave mwi kuara qumwaara tetantave qintutama riaavo? tiro.

12 Sisasiva mwitaa tuvanta Iutaa nrora vaintivaravano qintutama riovaro Sisasiva uaini vutaqaa nraqisi mwato vaintisuaara titaroma mwiva mwisuaqaa nuase tuvanta mwisua Sisasira navaatavuse ko mwiare timwatenta nraase qoravano mwiraqi suntu nukaa nukasusua tiri irora sivo tinta mwisua aatu sinta sia Sisasira navaatavu saraitinta, qaqira pisenta vurama...

15

Sisasiva Pairaativa mwaunani vitaqinta uro sora

1 Mwi qararaara toqaqi Kotira aira mwara mwatate mwau vaintisua mwisua

nrora vaintivaravaqa, Iutaa nrora vaintivaravaqa, mwaara osara ti mwau vaintisuavaqa, esaa kaanasori vaintivaravaqa, mwisua suntu nukaama vinta mwaintanta mwisua tiare tu kuara suntu nukaama mware Sisasira seni sanaqaantai mwira rumpa mware Pairaativa kamaanira nrora vaintivano mwauraqi uro sora.

² Uro sovaro Pairaativa Sisasira mwata riero tiro, Qutaave re Iutaa mwatanyaasua ntaarunya vaintivano mwariaro? tuvaro Sisasiva tiro, Re tiarava ne mwaa mwivama siso, tiro. ³ Mwitaa tuvanta Kotira aira mwara mwate mwau vaintisua mwisua nrora vaintinravu mwo kua mwo kua saara Sisasira irora si mwauvaro ⁴ Pairaativa mwisua kua rietaro qava Sisasira mwata riero tiro, Re siave nyarivaqa tinarave? Mwisua vaaqara kua saara ri irora si mwariavo, tiro.

⁵ Mwitaa tuvaro Sisasiva qava kempusaqamase sia kua tiraitiro mwauvaro, Pairaativa vaaqara aato ti mwaura.

Naqu vaintisua Sisasira kuaaritarama mwatenta mwira nuqutura

¹⁶ Pairaativa nrari naqu vaintisua ntaquqi Sisasira pisovanta mwisua mwira vitaqi uro kamaanira nraavuqi se mwisua nyiari sena naqu vaintisua esaa sapara sinta suntu nukaama mwainta ¹⁷ Sisasirara mwoqanyaa kua tinta ntaarunya vainti vaaqa vota sora

rumpa mwataare tinta nraare vaaqa rumpa mwatenta mwiraqaantai quki sana mwarase qututumase ovaqa votaamase Sisasira qiataqaa qunwa tenta ¹⁸ munaqamase mwisua nyiari ntaqu vuriqaa mwatetanta muna kua timwa mwinta tinta, Iutaa mwatanyaa ntaarunya vaintio, re mwarirave? tinta. ¹⁹ Mwitaa timwase mwisua saavuqaantai Sisasira qiata nukavusenta mwiraqaa taara visise mwira vuqaa tori naquntanenta muna riarisitata mwaura.

²⁰ Mwitamaqinta vitanta mwira nuqutu senta aaritara sinta taiqase mwiraqaantai mwisua nraare vaaqa rumpa mwatora avanuse Sisasira nrari tuavaaqa utu mwatenta mwira satariqaa niri rutenta siritarenta Sisasira vita mwarenta vurama.

Sisasira satariqaa niri rutenta siritora

²¹ Naqu vaintinravusua Sisasira satariqaa niri rutenta siritarenta sitanta mwira vitaqi mwatasa mwaaqani aarana vi mwauvaro vainti mwovano mwira utu Saimoniva mwintairo nrora mwatusani virero suvanta mwisua mwirara kempusaqamase tinta, Sisasira satari re mwara qu mwarera uro mwataane, tuvaro Saimoniva mwira satari mwara qu mwarero uro mwatora. Saimoniva Sairini mwatanyaava mwiva Arekisantasua Rupusua mwitana qovama mwaura.

22 Mwisua Sisasira vitaqi uro qumina santa Korokotave tunani sora. Korokota mwaa kuaraiqintai tirenta, Qiata Mwusaari santave, tunani Sisasira uro se ²³ uaini nramai mwiraqi sunkavu irainara kuantase mwato nramaira mwira mwirenta suvaro Sisasiva sia nrora.

24 Sia nrovanta mwisua mwira satariqaa niraiqantaita rutenta mwira tuavaaqa mwarase ntasua ntasua so mwarevarave timwase mwisua kaati ruanema setanta ori pisetanta Sisasira tuavaaqa ntusamase mwarora.

25 Toqaqi suarivano matama vauvanta Sisasira satariqaa rutora. ²⁶ Mwira satariqaa rutenta Sisasira qiatani kua mwo mwira ko timwa mwato kuara qumwaara rantenta satariqaa rutovaro mwi kuava mwitaama tiro, MWA VAINTIVA IUTAA MWATANYAASUA NTAARUNYAA VAINTIVE, tiro. Mwi qumwaarava mwitaama vaura.

27 Mwisua Sisasira satariqaa rutetanta Sisasiravaqa vainti taaramavaqa rutovanta mwitana muara mware mwausua mwauvanta mwisua vainti mwo Sisasira saqu tanaranani niri rutenta vainti mwo Sisasira saqu saantotanani niri rutora. ²⁸ (Sisasiravaqa mwitanavaqa rutorara tiro, Kotira vukuqi kua mwo qumwaara tova mwiva govora sura. Mwitaama tiro: Mwiva sia suqe si vaintisua vaqamase mwarianarove, tura.)

29 Mwitaama rutovanta nraase qoravano vitare nritare sinta mwiri takuenta nyari vauru iqisenta Sisasira sia suqe kua timwa mwatenta tinta, Qike, re tira, Kotira nraavu mpaipa senama taaramo enaqaa aira mwaretanama qava soqa taiqa saasarave, tianara mwo? ³⁰ So rena saisaqa siane. Rena satariqantaita miavi naane, tinta.

31 Mwisua mwitaa ti mwauvanta mwisua tune-masenta Kotira aira mwara mwate mwausua mwisua nrora vaintivaravanovaqa, mwaara osara ti mwau vaintisuaqa, mwisua Sisasirara aaritarama mwate tinta, Mwiva mwo siasua nraasu saisaqa si mwaiva siama nrari so saisaqa sianarave. ³² Mwiva Kotiva titai vaintiva Mesaia vaintivanove mwaiso? Mwi vaintiva Isaraari mwatanaa ntaarunya vaintivanove mwaiso? Sage te mwaitanta takuaararo mwiva nrari satariqantaita miavi nero mwatani tukirere te mwirara qutaa tiare, tinta...

16

Sisasiva qutu vuraqintai qava qaqi ntivura

1 Sarareqaa Iutaa mwatanaasua mwaara ena taiqovanta Mariaava Makataaranyaa nraasevanovaqa, mwira kokova Iemisira nrovavaqa, Saromevavaqa, mwi nraas-esua ori aquse sugemase mwunta vu irainarara mwaqinta Sisasira mwavanaqaa qumwatarenta vura.

2 Saante toqaqi suariano mwirini nruvanta mwin-ravusua Sisasira qunama toraƣi virenta vura. 3 Aarani vitanta mwinravusua nrαι mwata rie nrαι mwata rie tinta, Tenravu mwini uro naararo ntavave ori nrora qentana suvaito orira raaqu timwataanarove? Mwi oriva nrora orima vaiso, tinta. 4 Mwitaa timwase mwinravusua nrinenta takuovaro ori qaqinani raaqu qaqini sova vaura.

5 Orivano mwitaama vauvanta takuenta mwin-ravusua oriƣi mwerane takuovaro vainti mwo garaasa vaintivano tasuqu tuavaaqara ututo vaintiva mwiraƣi sini saantaaƣi mwataqaa mwaura. Mwiva mwiraƣi mwauvanta mwira takuenta mwinravusua aato suvaro 6 mwiva tiro, Sia aatu siate. Sisasira Nasaretinyaara satariqaa ru-taa vaintira nénravu mwira mpuaasi mwariavo? Mwiva sia mwaaƣi mwaiso. Mwiva qaqima ntiviso. Nénravu takuaate. Mwaini mwira mwataanani siama mwaiso. 7 So mwaa kuara mwaqinta uro mwira nraaqiaravar-avaqa, Pitaaravaqa, timwa nyiate. Mwitaama timwa nyiate. Mwiva naane ini ntuni Kariri mwatanimi viso. Nénravuvaqa mwini uro vinta mwira takue-varave. Ntaaru mwiva mwaitaro mwirara ininravu timwa nyura mate mwivama qovarama viso. Mwi kuara timwa nyiate, tiro.

ravusua Sisasira qunama toraƣintai mwevane sa-nenta aarani vitanta sia mwosuavaqa timwa nyirait-inta vura.

8 Mwiva mwitaa tuvanta aatu sitantara tinta mwin-

RUKI

7

Taqe nraase mwira mwaacquara tura

¹¹ ...Sisasiva mwo mwatusa mwira utu Neni mwatusani vuvanta mwira vaintivara-vanovaqa vaaqara nraase qoravanovaqa Sisasira vataqinta vuvaro ¹² Sisasiva mwi mwatusara qentaqaa uro takuovanta mwi mwatusaraqintai nraase qoravano qutu vu vaintira mwarenta mwira qunarenta timwa tenta nrurama.

Qutu vu vaintiva taqe nraase mwira mwaacquvano mwauvanta vaaqara nraase qoravano mwi nraaseravaqa mwasenta nruvaro ¹³ Sisasiva mwi nraasera takuovaro mwira mwuntusa nruvaro Sisasiva mwi nraaserara mpo se tiro mwirara tiro, Sia nataane, tiro. ¹⁴ Sisasiva mwitaa tiate uro qinkera tumwarovanta vaintinravuvano qinkera mwira mwarosua mwiraqaa mwataate mwauvaro Sisasiva tiro,

araasa vaintio, ne riarraqaqi nti vuane tuko, tiro. ¹⁵ Tuvaro qutu vu vaintiva ntiviro quturaqintai ntiviro kuavaqa tuvaro Sisasiva mwi vaintira nrai nrora mwurama.

¹⁶ Sisasiva mwitaa suvanta vainti nraase qora esaa nroraqamase aatu itovanta Kotira utu tuaare renta tinta, Mpo paropeti vainti nroravano tiri vutaqaa

qovarama viso. Te Kotira nraaqiara suraro mwiva sia tiri pisaivave, tinta. Mwisua mwitaa tuvaro Sisasiva aira mwaro mwasaasava esaa Iutaa mwaatanivaqa Iutaa mwata mwataqa vau mwatusaniaravaqa viro mwi kuava vitaro nritaro suvanta esaa mwi kuara riorama.

12

Kotira aatu aasu aatu sinta mwariate turama

⁴ Ni namwunaao, ini mwavana aasu rusesua sia mwisua aatu aatu siate. Mwisua ini rusenta ini mwaranavaqa sia so rusevarave. ⁵ Né ntara aatuve sivara siavo? Saqe ne ini timwa nyiase. Né Kotira aatu aatu siate. Mwiva kempusaqa siva mwaitaro mwiva vainti mwo ruse mwiraqaantai so mwi vaintira qutu visua vuanani untu pisaisaro mwaiso. Eo, ne iniara tina, Né Kotira aatu aatu sinta mwariate tuko, tiro. Sisasiva mwi kuara turama.

Vaaqara irainara mwatato vaintirara turama

¹⁵ ...Sisasiva esaa vainti nraase qora timwa nyiro tiro, Né surauri mwariate. Né vaaqara irainarave vaaqara monove mwarenta mwirara nroraqamase nau riaqi vivo. Né vaaqara irainara mwatate so mwaiqi vuaraarave tivo. Vaaqara irainaravano sia ini saisaga siranta né sugemase mwaiqi vivarave, tiro.

¹⁶ Sisasiva mwitaa timwate mwiva mwo kuaqaa nuase timwa nyiro tiro, Vainti mwovano vaaqara irainara mwatova sarasaapa mwo utuse mwiraqaantai vaaqara sarasaapa mwase ¹⁷ nrai timwase rie tiro, Ne ntaa nraavuraqive mwaa sarasaapara mwataasarave? Esaa ni nraavuqi sarasaapavano suaiqa siso, tiro tuvo.

¹⁸ Mwitaa timwate mwiva gava tiro, Sage ne esaa nraavu nuquraasena gava nrora nraavu vaaqara nraavu soqasena mwiraqi sarasaapavaqa mwitaa si irainararavaqa mwataase. ¹⁹ Ne mwi airara taiqa sena mwitaa tiase, Ne suqema mwauko. Vaaqara sarasaapavaqa vaaqara irainaravaqa vaisana ne vaaqara isi qaqi mwaiqi vina mwaa sarasaaparavaqa nramaivaqa nramwaqi vina suqemase mwariasarave tiase, tiro.

²⁰ Mwi vaintiva mwitaa tuvaro Kotiva mwira timwa mwiro tiro, Sia ri vu aato vaisarave. Mate enaqi re qutu vinarave. Re qutu viraro rena tutaase tiana irainarara mwovano mwi irainarara mwaraanarove turave, tiro.

²¹ Sisasiva nraase qora mwitaa timwa nyiro mwi kuara taiqase mwiva mwisuara tiro, Vaintivano soqaara aasu nau riaqi viro esaa soqaa vaaqara mwatataiva mwairaro Kotiva mwi vaintirara tiro, Ri soqaa qumina irainarave. Ne takuaukara re mwaaqu

vainti mwariaro. Re qaqi qutu vinarave tianarove, tiro. Sisasiva mwi kuara mwitaa turama.

15

Raumpirima vu vaintirara
Sisasiva mwaa kuara timwa te tiro:

¹¹ Nraaru vainti mwovano qora nraaqiara taarama mwatatoa mwauvaro ¹² naantiaraava mwaitaro nrai qorara tiro, Naantiara re ni miase tina irainarara mate vaa mi-ane, tiro. Mwitaa tuvaro mwira qova nrai mwato irainarara nuqaaqamase nrai nraaqiaratana mwora mwiro mwora mwiro suvaro ¹³ mwira mwaaqu naantiaraava pataqaa mwaitaro mwira qova nrai mwu irainarara mwosua nyiro ori mwarero untu niarani mwo mwatani mwariase tiro vura.

Mwiva niarani mwo mwatani viro mwini mwaitaro mwiva sia suqe vaintinravuvaqa mwariqiro viro ¹⁴ nrai ori uro taiqa sero. Mwira orivano taiqa vuvaro mwauvaro mwi mwatarani sia saravaqa vaunani nrora qaaranovaro ¹⁵ mwiva mwaaqu vainti mwaitaro mwi mwatanaasua mwo vaintiqaa aira mwarorama. Mwiva mwo vaintiqaa aira mware mwauvaro mwirara uro quara sara nyiane tuvaro ¹⁶ mwiva quara sara nyiro tiro, Mpo, nevaqa quara sara viti nyura nraataarave tuvaro mwira sara mwiari vaintiva sia mwauvaro ¹⁷ nraataa suvaro

mwi vaintiva mwariro aato tusero nau riase tiro, Ni nkora saiga vaintivaravano vaaqara sarasaapa nre mwariavana ne mwaanto mwaitana sara nraataa sisana mwauko. ¹⁸ Sage ne nena nkova sinani nanena vuase. Ne uro nanena mwirara mwitaa tiase. Ni nko, ne Kotira vuqaavaqa ri vuqaavaqa qaqiraqa si airara mwarauko. ¹⁹ Ne mwitaa sinarara tina, ne sia so ri nraaqiara suqeva mwariasarave, Ne ri saiga vainti aasu mwariasarave. Ne uro nanena ni nkora mwitaa tia mwiase, tuvo. ²⁰ Mwi vaintiva mwitaa tiasero mwiva ntiviro nrai gova sunani nrurama.

Mwiva mwini aarani viro mwira qora nraavu mwataqa nruvaro mwira gova mwira mwutu takue mwiva mwirara riariamase sanero uro mwira mwaagu navaatavuse mwira suvuqamase mwauvaro mwira mwaaguqvano tiro, ²¹ Ni nko, ne Kotira vuqaavaqa ri vuqaavaqa qaqiraqa si airara mwarauko. Ne mwitaa sukavara tina, ne sia so ri nraaqiara suqeva mwariasarave, tuvo.

²² Mwitaa tuvaro mwira gova nrai aira mwaro vaitirara timwa nyiro tiro, Né uro tuavaaqa suqera aasu mwaqinta mwiri mwira mwiase. Saantavavaqa iraravaqa mwasenta sumwataafe. ²³ Purumakau nraatavaqa rusenta suntaate. Mate mwaasua mwirara riariama saare. ²⁴ Ni maaquvano qutu viso tukaro qaqi nrinairo. Ni

nraaqiaravano raumpirima viso tukaro qaqi qovarama viso, tuvo. Mwira gova mwitaama timwase riariamase sarasaapa mwase mwisua mwira vaasua utunurama.

²⁵ Mwisua mwira vaasua uti mwauvaro mwira vasaava saigaqintai nrinero riovanta ²⁶ isi ti mwauvaro riero mwiva nrai qora aira vainti mwo mwira riovaro mwiva mwitaa tiro, ²⁷ Ri qatavano mwevantai nrinairaro ri gova mwirara riariamase purumakau nraati rusero sunta mwataiso. Mwiva ri qata suqemase vitase mwitaa riariamase mwaiso, tuvo.

²⁸ Mwitaa tuvaro mwira vasaava mwauvaro rara itovaro iqiru tusero sia nraavuqi virero mwaatani mwauvaro mwira gova mweva nero mwira sapara suvaro mwira mwaaguqvano mwitaa tiro, ²⁹ Ne vaaqara isi ri aira mwarenta mwaitana sia ne mwo enavaqa ri kua anuauko. Ne nena tontivaravaqa riariama saare tukara re sia memeraa nraati mwonku nuqutu sera ni miaro. ³⁰ Mwaava ri mwaaguqvano nraasera nuaararo mwaitaro mwiva re mwiana irainarara mwarero untu taigase untu nane nrisarama re mwirara purumakau nraati suqera qumina mwirara nuqutu sera mwiaro, tuvo.

³¹ Mwitaa tuvaro mwira gova qao tiro, Ni maaquo, re nivaqa mwariaravave. Ne mwu irainarara tentatana

mwataunarave. ³² Ri qata-
vano qutu viso tukaroma
qaqi nrinaiso. Mwiva
raumpirima viso tukaroma
qaqi qovarama viso. Mate
te mwirara riariamase
mwariare, turama.
Sisasiva mwi kuara turama.

16

*Sisasiva Rasarusirara tu
kuara*

¹⁹ Sisasiva mwitaa timwa
sero mwiva mwo kua nraase
gora ntu nusua timwa
nyiro tiro, Vainti mwovano
vaaqara irainara mwatatova
suqe tuavaaqa nukutova
mwo nraru mwo nraru suqe
su sarara aasu nretaro
mwauvo.

²⁰ Mwi vaintiva mwi
sarara aasu nretaro mwau-
varo vainti mwovano mwira
utu Rasarusiva mwauvanta
mwosua mwi vaintira vi-
tenta uro vaaqara irainara
mwato vaintira qentaqaa
i sovaro mwiva mwinto
mwauvo. Mwi vaintiva
sia irainaravaqa mwato
vaintiva mwaaqu vaintivano
mwauvaro nrumwaaravano
esaa mwira mwavanamaata
vauvaro ²¹ mwi vaintiva
mwaitaro vaaqara irainara
mwato vaintiva sara nretaro
viti piso sarara mwi sarara
aasu nrarero mwauvo. Sia
irainara mwato vaintiva
mwinto mwitaa mwau-
vanta vairi mwonravuvano
vitare nritare sitanta mwira
nrumwaara mposu nro-
rama.

²² Sia vaaqara irainara
mwato vaintiva qutu vu-
vanta naavunyaasua mwira
vita mwarenta uro Avara-
haamuva nrari saivaqava
mwaunani i senta. Mwira

uro i sovaro ²³ mwinto
mwauvaro vaaqara
irainara mwato vaintiva
mwivavaqa qutu vuvanta
mwira mwataqi qunama
tovaro mwiva qutu vusua
mwaaqani mwaitaro qara
nuase mwauvo. Mwitaa
mwaitaro mwutuni takuo-
varo Rasarusiva mwinto
Avarahaamuravaqa mwait-
aro sugema mwauvo.

²⁴ Mwinto mwitaa mwau-
varo mwiva Avaraha-
murara saparamase tiro,
Avarahaamuo, tiri qo, niara
mpo timwa mataane. Re
Rasarusira vusi tiraro mwiva
uro nrari saqu nramaiqi
naasero untu ni maaqiriqaa
mwatairaro ni maaqirivano
sumpama vuarive. Ne nrora
tia itairaqi mwarinama qara
nina mwauko, tuvo.

²⁵ Mwitaa tuvaro Avara-
haamuva qao tiro, Ni mpaio,
re riaane. Re nraaru
qaqi mwau enara suqe
irainara mwate mwauro
Rasarusiva sia suqe irainara
aasu mwatovave. Mate
mwiva mwaanto mwait-
aro sugema mwaisara re
mwinto mwaitara qara nira
mwariaro. ²⁶ Re qava rie
mwaige mwo kua ri timwa
mwiase. Re mwariaranta te
mwauro qina nraravano
vutana vaiso. Mwaintai
vuaso mwintai nrasio tiro
Kotiva qina nrora mwataiso,
tuvo.

²⁷ Avarahaamuva mwitaa
tuvaro mwi vaintiva tiro,
Mpo tiri qo, re Rasarusira
vusi tiraro mwiva ni nkora
nraavuqi uro mwaitaro ²⁸ ni
nkata mpaasa nkuaanania
saquru timwa nyiarive.

Mwisuavaqa mwaini ita virani nrivo, tuvo.

²⁹ Mwitaa tuvaro Avara-haamuva qao tiro, Mosesi-vavaqa paropeti vaintivar-avaqa qumwaarara to kuava vaiso. Mwisua mwi kuara so rieverave siavo, tuvo.

³⁰ Mwitaa tuvaro qaqi mwau enara vaaqara irainara mwato vaintiva tiro, Siave, tiri qo, Avarahaamuo, qutu vuari vaintiva uro nane timwa nyisanta mwisua mwira kua rietanta qaqiraqa si airara pisevarave siavo, tuvo.

³¹ Mwitaa tuvaro Avara-haamuva qao tiro, Mwisua Mosesira kuavaqa paropeti vaintivara kuavaqa sia ri-entente, qutu vuari vaintiva uro nane tiari kuar-avaqa mwisua sia so rieverave siavo turave turama. Sisasisiva mwi kuara turama.

22

Sisasira navaatavu sora

⁴⁷ Sisasisiva mwini mwaitaro kua qaqi ti mwauvanta vaaqara vaintivano nrinora. Sisasisira nraaqiara 12 nravuqintai Sutaasiva vaaqara vainti ntita mware mwiva naane mwisua ntuni nrero Sisasisiva mwau-nani nrinero uro Sisasisira mota nare uti mwauvaro ⁴⁸ Sisasisiva tiro, Sutaasio, re ni mota sera ni mwataqi mwatatai nraaqiarara nramwutaa ntuqaave ni govarama senarave? tiro.

⁴⁹ Sisasisiva mwitaa tuvanta mwira nraaqiaravara mwira vaqamase mwausua takuovanta mwisua Sisasisira navaatavu sarenta uti

mwauvanta mwinravusua Sisasisira tinta, Nrora vaintio, tenravu paipaqon-tai mwisua tuqu saanar-ave? tinta. ⁵⁰ Sisasisira nraaqiaravaravano mwitaa tuvaro mwinravusuaqintai mwovano Kotira aira mwara mwate mwau vaintisua mwisua vunyaa vainti aira vainti mwo tuquse mwira aato tuqu sovaro untu nuvaro Sisasisiva sove tiro ⁵¹ timwase mwi vaintira aatoqaa nrari saqu mwatato-varo mwira aatovano tavana vura.

⁵² Kotira aira mwara mwate mwau vaintisua mwisua nroran-ravuvanovaqa, Kotira nraavuqaa naqisi mwau kiripuvanovaqa, nrora vainti mwonravuvanovaqa, mwisua Sisasisira navaatavu sare nrusuara Sisasisiva tiro, Né kamaanira vaqamase naquari vaintira votaa-mase navaatavu sarentave né paipavaqa saavuvaqa mware nriavo? ⁵³ Ne ini vaqamasena mwo nraru mwo nraru Kotira nraavuqi mwaiqina vi mwaukanta né sia ni navaatavu saarave. So mate mwaa enava ini enama vaiso. Mate rupisiqi mwari-ari irainava kempusaqama sianarove, tiro.

23

Sini tosani ruto vaintiva kua tura

³⁹ Kamaanira kua anuo vaintiva mwovano sini tosani ru-tova mwivavaqa Sisasisira sia suqe kua timwa mwi tiro,

Qutaave re Mesaia vaintivano mwariaro? Re re-navaqa tiritanavaqa saisaqa siane, tiro.

40 Mwitaa tuvaro kamaanira kua anuo vaintiva mwovano qao tiro, Re siave Kotira aatu siaro? Mwisua tiritana votaa-mase mwiravaqa rutaavo. 41 Mwisua tiritana so rutaavo. Mwisua tiritana sia suqe aira saara tiritana rutaavo. Mwi vaintiva sia qaqiraqa si airara mwaraivave, tiro. 42 Mwitaa tiase mwiva Sisasirara tiro, Sisasio, ri nroraqama saari enaraqaa re niaravaqa riaane, tiro.

43 Mwitaa tuvaro Sisasiva tiro, Ne ri timwa mwiarira riaane. Mate re nivaqamase suqe mwatusani mwarinarave, tiro.

Sisasiva qutu vura

44 Mwitaa tuvaro suarivano mamatama nruvaro mwiraqaantai rupisima vuvaro sia suarivano itovaro rupisi aasu rutovaro suari tukiviro 3 kirokuqaa suvaro qava ataama vura. 45 Ierusaremi mwatusani Kotira nraavuqi tausa votaama vuraqi nrora vaaqa siritova vutaqaa nrai nuqe vuvaro 46 Sisasiva satariqaa mwaitaro nroraqamase oi aai tiase, tiro, Ni nko, ni mwarana mwaraane, tiro. Mwitaa tiase Sisasiva qutu viro.

47 Sisasiva qutu vuvaro naqu vaintisua qiata vaintivano Sisasiva mwitaa sura takuero Kotira utu tuaarere

tiro, Qutaama mwaa vaintiva suqema nrue mwai vaintivave, tiro.

48 Mwitaa tuvanta mwo susua mwi irainarava qovara sura takuarenta suntu nukaama vusua mwisua mwaitanta takuama senta mwiraqaantai mwisua nyari mwaaqani nyari mwaaqani nanenta vitanta mwuntusa sia suqe suvanta nyari mwuntusa nuqutuse vura. 49 Mwisua vuvanta Sisasira vataqi nrue mwau nraase qorasuavaqa, nraase mwonravu Kariri mwatantai Sisasira vataqi nrue mwausuavaqa, mwisua niarani mwaitanta mwi irainarava qovara sura takuora.

24

Emeasi mwatusaniara vu vaintitanasuara tura

13 Mwi enaraqaa Sisasira nraaqiara taaratanavano mwo mwatusa Emeasi mwatusani virenta vura. (Taputantai voqaama Veqaurani voqaama mwira votaama Ierusaremi vuvavaro Emeasi mwatusa vaura.) 14 Mwitana aarani vitanta Sisasira ruso kuara timwaqi vinta. 15 Mwitana timwaqi vuvaro Sisasiva nrai nrinero mwitana vaqamase uro vuvanta 16 mwitana Sisasira takuenta sia mwira qintutama takuaraitinta, mwo vaintivanove tuvaro 17 Sisasiva mwitanara tiro, Netana aarani nritantama nara kuave nrai timwa mwi nrai timwa mwi vi mwariavo? tiro.

Mwitaa tuvanta mwitana uro mwiraqaa ntivinta mwitana mwuntusavano sia suqe suvanta mwaura. ¹⁸ Mwovano Kiropaasiva Sisasira mwata rie tiro, Mwaa enara vaaqara vaintinravuvano mwiri Ierusalemni mwariavara re nkuainkuvanove nanau govarama vi kuara siave riaaro? tiro. ¹⁹ Mwitaa tuvaro Sisasiva, Nara kuave? tuvanta mwitana tinta, Sisasira Nasaretinyaara kuave. Mwi vaintiva paropeti vaintivano mwaitaro Kotira vuqaavaqa nraase qora ntugaavaqa nrora aira mwaretanta suqe kua aasu tirave. ²⁰ Mwiva mwitaa si mwarisanta Kotira aira mwara mwate mwaria vaintisua mwisua nrora vaintivaravanovaqa, tiriqaa naqisi mwariasuavaqa, mwisua kamaanira mwira mwiavaro mwiva mwira rusaate tisanta mwira niriqontai satariqaa rutaarave. ²¹ Te ntaaru mwi vaintirara Kotira mwira titaisaro mwiva mwo mwatanaasua aatarase tiri Isaraari mwatanaasuaqaa naqisiarivave tunarave. Kua mwovaqama vaiso. Mwira rusaavaro mate taaramo ena nritaraiso. ²² Mate tetana nraasenravuvano tia kuara rienta isarama vuro. Mwinravusua ota toqaqi mwira qunama taaraq i uro nenta sia mwira mwavana takuaavo. ²³ Mwi nraavusua uro nanenta mwiri tiri timwa timwi mwitaa tinta, Naavunyaasua tirinravuara mwiva qaqima mwaiso, tiavo, tiarave. ²⁴ Nraasenravuvano mwitaa tiavanta tirinravuqintai

mwo vaintinravuvano mwira qunama taaraq i uro vi uro takuaavaro nraasenravuvano tia kuava mwivauma vaisanta mwinravusuavaqa mwira mwavana sia takuaarave, tinta.

²⁵ Mwitana mwitaa tuvaro Sisasiva mwitana timwa nyi tiro, Siave initana vu aato vaiso? Ntaaru paropeti vaintivaravano timwato kuara netana mwi kuara qutaave tiataara vaisanta netana qasomase mwi kuara rie mwariavo. ²⁶ Netana siave riaavaro Kotiva titaari vaintiva mesaia vaintivano itavi irainarara mwaraq i viro mwiraqaantai nroraqamavi kempusa vaintivano mwarianarove, tiro. ²⁷ Mwitaa timwase Sisasiva Mesaia vaintiara Kotira vukuqi gara qumwaara rato kuara mwitana timwa nyirero tosarero Mosesira vukuqintai timwa nyiqiro viro paropetivara vukuqintai timwa nyiqiro vura.

²⁸ Mwitaa ti mwauvaro mwitana virenta su mwatusava mwataqaa vauvaro Sisasiva aarana qaqi virero votaama uti mwauvanta mwitana qao tinta, ²⁹ Mate ena sianarove. Pisera tiritanavaqa vaitaane, tuvaro Sisasiva mwitanavaqa mwairero nraavuqi vura.

³⁰ Sisasiva nraavu mwiraqi mwaitaro sara taintaqaa mwitana vaqamase mwataqaa mwai Kotirara suqeve timwase mpereti sara uveqase ntusamase nyuvanta mwitana vu aato qintutama vuvanta qintutama rienta ³¹ mwitana

mwira qintutamase takuovarō Sisasiva mwitana ntuqaantai qumpau vura.
³² Sisasiva qumpau vuvanta mwitana nrai timwa mwi nrai timwa mwi tinta, Mpo, mwiva aarana nritaro Kotira vukuqintai kua tiritana timwa timwi mwaisaro qutaama tiritana mwuntusaqintai suqe siso, tinta.

³³ Mwitaa timwase mwitana vaavaama ntivinta mwiri nane Ierusaremi uro Sisasira nraaqiara 11 nravu mpuaamase takuovanta mwinravusua mwo vaintinravuvaqa suntu nukaama mwainta tinta,
³⁴ Nroravano qutaama qava qaqi ntiviso. Saimoniva mwivama mwira takuaivo tuvanta ³⁵ mwitanavaqa aarani nruenta takuorara mwisua timwa nyi tinta, Mwiva mpereti sara uveqa saisanta mwiraqaantai tetana nrora vainti qintutama takuaunarave, tinta.

Sisasiva nrai nraaqiara ntuqaa qovarama vura

³⁶ Mwitana kua mwisua timwa nyi mwauvaro vaavaama nroravano mwivama qovarama viro mwisua aqani ntivi tiro, Ini mwuntusavano qisaqama vasiarive, tiro. ³⁷ Mwitaa tuvanta mwisua nroraqamase aatu si tinta, Vaanavano govarama viso, tuvaro Sisasiva mwisuara tiro, ³⁸ Né narare aatu si mwariavo? Né nararave niara taara aato nauri rie mwariavo? ³⁹ Né ni iqu saqu takuaate. Ne mwivama suko. Sia vaanavano ni votaamase

mwativaqa mwusaarivaqa vaiso, tiro.

⁴⁰ Mwitaa timwase mwiva nrai iquvaqa saquvaqa tia nyuvanta ⁴¹ mwisua mwoqamase riaria sinta saqu nunkinkiraarate tinta, Sia mwirara qutaave tiare, tuvaro Sisasiva mwisua mwata rie tiro, Sara nraariva vairove? tuvanta ⁴² tavusa suntatora pataqa mwira mwuvaro ⁴³ Sisasiva mwisua ntuqaa mwaitaro mwarase nrora.

⁴⁴ Sisasiva tavusa nramwase mwisua timwa nyi tiro, Ntaaru ne inivaqa mwaitana ne mwaa kuara ini timwa nyurave. Niara ntaaru Mosesiva vukuqi qumwaara rato kuarave, paropeti vaintivaravano qumwaara rato kuarave, Saami vukuqi qumwaara rato kuarave, ne ini timwa nyitana mwi kuava mwivauma vasianarove, turave, tiro.

⁴⁵ Mwitaa timwase mwisua Kotira vukuqi qumwaara rato kuara qintutamase riaate tiro Sisasiva mwi kuara mwi kuara mwisua timwa nyi tiro,
⁴⁶ Mwaa kuara qumwaara ratorave, Mesaia vaintiara mwiva ita vuari irainara mwaqi uro gutu viro taaramo ena mwari qava qaqi ntivuanarove.
⁴⁷ Mwiraqaantai né ni airara ni utuara rietantama nraase qora timwa nyiqi vitanta sia suqe si aarara pisaivaro Kotiva né sia suqe airara mware kuara nrunka nyataanarove, tiate. Mwi kuara timwa

nyiqi vitanta Ierusalemi
 naane mwi kuara timwa
 nyiqi vinta mwiraqaantai
 mwo mwatanaasua mwo
 mwatanaasua timwa nyiqi
 vuate. ⁴⁸ Nérvavu nénta
 ntuqaantai mwi airara mwi
 irainarara takuaarave. ⁴⁹ Ni
 nkova nrai saqu iqiqaa
 mwatero nena ini nyirerave
 tiarinara nevano mwira
 titaariro tukuarive, Né
 mwaa mwatusaraqi mwaiqi
 vivaro naavuntai mwiva
 tukiro iniqaa mwaitaroma
 ini kempusa nyianarove,
 tiro.

*Sisasiva naavuni vita
 mwarora*

⁵⁰ Sisasiva mwitaa timwase
 mwiva mwisua ntita mware
 Ierusalemi mwatusa mwini
 se Vetaani mwatusani uro
 ne nrai saqutana tuaar-
 erase mwisua suqema ny-
 ate. ⁵¹ Sisasiva mwisua
 suqema nyate mwaitaro
 mwiva mwisua mwini so-
 varo mwira naavuni vita
 mwarora.

⁵² Sisasiva naavuni vu-
 vanta mwira nraaqiaravara
 mwini so vaintivarasua
 suqe suvanta mwiri nane
 Ierusalemi vinta uro
 mwini mwaitanta Kotira
 nraavuqi uro Kotira utu
 tuaareraqinta vi mwaura.

IONI

3

Nikotimasiva Sisasira uro takuora

¹ Parasi vainti mwovano mwauvaro mwira utu Nikotimasira. Nikotimasiva Iutaa mwatanaasua ntarunyaa vainti mwaaura. ² Mwiva mwariro enaqi uro Sisasira takuero tiro, Mwaara ti mwariara vaintio, te takuauraro Kotiva ri titaisarara tira, re mwaara kua ti mwariarava nrira siaro. Sia Kotiva ri saisaqa sitirina, re siana nrora aira mwaraaratirinao, tiro.

³ Mwiva mwitaa tuvaro Sisasiva mwira timwa mwiro tiro, Ne qutaa kua tiarira riaane. Vainti nrora tuaiva mwairaro mwira sia qavavaqa mwatatairere, mwi vaintiva siana Kotiva naqisiari mwatusara so takuaanarove, tiro. ⁴ Tuvaro Nikotimasiva qao tiro, Ntataa sirarove nrora tuai vaintira qava mwatataanarove? Mwiva qava nrai nrora visosaqi viqetairarove mwira nrova mwira qava mwatataanarove? tiro.

⁵ Tuvaro Sisasiva tiro, Ne qutaa tuko. Nramaiqi mwatataariva mwairaro sia Kotira Mwaranavano mwira qava mwatatairaro mwiva sia Kotiva naqisi mwatusarani vuanarove. ⁶ Mwavana mwataava nrai mwavana mwataara aasu mwatatairave. Mwaranavano mwarana aasu mwatatairave, tiro. Ini qava mwatataari kuarara ne ri

timwa mwukara re mwi kuarara isaramave vuaro? Sia mwitaa siane. Ne mwo kuaqaa nuase ri timwa mwirenave. Saaravano titaro mwini mwini vuataa sisaro viso. ⁸ Saaravano tuqi visara re sia mwira takuaraitira, re mwira quka aasu rianarave. Re saaravano nriari osararave mwiva vuari osararave sia qintutama riaaro. So Kotira Mwaranavano mwatatai osarava mwira votaama vaiso, tiro.

⁹ Sisasiva mwitaa tuvaro Nikotimasiva tiro, Ntataama serove mwitaa sianarove? tuvaro ¹⁰ Sisasiva tiro, Re Isaraari mwatanaasua mwaara kua timwa nyi mwariarave mwaitarove mwi kuara sia qintutama riaaro? ¹¹ Ne qutaa tuko. Te qintutama riauna kuara ini timwa nyi mwauko. Mwitaa suravanta né sia tiri kua qintutama riaavo. ¹² Ne mwatanyaa irainara ini timwa nyukanta né mwirara sia qutaa kuave tiavo. Né mwitaa tiavana ne naavunyaa irainara ini timwa nylarinta, né ntataamase mwi kuara so qintutama rievare? ¹³ Sia vainti mwovano naavuni Kotiva mwainani virave. Ne aasuma mwintai tukuko. Ni mwataqaa mwatataiva ne nraaru naavuni mwarivarave.

¹⁴ Nraaru ini saivaqava Mosesiva gumina mwatani mwaitaro kuanira mwarana oriqaantai utuse mwira satari ratoraqaa tuaare rasorave. (Nraase qoravano mwira takue sia qutu vu-

ate tiro, Mosesiva mwitaa surave.) So ne mwataqaa mwatatai nraaqiarava ne mwariarinta nraaru Mosesiva kuanira mwarana utuse mwatonemase nivaqa satariqaa tuaare rasaivanta
 15 nraase qoravano niara guta mwivave tisua sia qutu vinta taiqa viraitinta, mwisua esaa ena esaa ena qaqi mwariqi vivarave, tiro. Sisasiva mwitaa turama.

16 Kotiva mwataqi mwariasuara mwoqamase mwuntusa nisarora tiro, mwiva nrai mwaaqu nkuaika mwatataira tiri tivira. Mwitaa sirara tinta, nraase qoravano mwira mwaaquara gutaave tisua sia qutu vinta taiqa viraitinta, mwisua esaa ena esaa ena qaqi mwariqi vivara.

17 Kotiva nrai mwaaqu titovaro mwiva sia nraase qoraqaa kua mwatarero tukiso. Nraase qoravano sugema mwariate tiro, mwiva tukura.

18 Mwovano mwira mwaaquara guta mwivave ti mwarirava mwivama sia kua mwaraanaro. Mwovano mwirara sia mwivave ti mwarirava mwivama nrora kua mwaraanaro. Mate mwaa enara Kotiva ko timwase mwi vaintira qoririma saira. Mwi vaintiva Kotira mwaaqu nkuaika mwatatairara sia guta mwivave tira saara Kotiva mwira qoririma saira.

19 Mwaa irainarara saara kua vasianaro. Tomwavano mwataqi tukuvanta nraase qoravano sia mwira riar

siraitinta, mwisua rupisi sirara riarira tinta mwariara.

20 Sia suqe sia vain-tisua mwovano mwovano nramwutaaga sitanta sia mwi tomwara riarira siraitinta, mwisua sia tomwavano mwainani vuara. Tomwavano tiri sia suqe aira ataa timwataaso tinta sia tomwavano mwainani vuara.
 21 Mwisua mwitaa siavaro guta aira mware vari vaintiva sia aatu siraitiro, tomwavano mwainani vira. Mwiva visaro tomwavano mwira aira ataama mwataisanta nraase qoravano takuaavaro mwi vaintiva Kotira kua rietaro Kotira aira mware mwaira.

9

Sisasiva vu qimpo vaintira vu mpaia sora

1 Sisasiva vitaro takuovaro vainti mwovano nrai nrora visosaqintai vu qimpa vuva mwauvanta
 2 Sisasira vaintivaravano Sisasira mwata rienta tinta, Mwaara kua tiara vaintio, ntavave qaqiraqa si irainarara mwasaisarove mwaa vaintira vu nrai nrora visosaqintai vu qimpa viva mwaiso? Nraive siso mwira nrosua qosuave qaqiraqa si irainarara utu saavarove mwira vuvano qimpa viso, tinta tuvo.

3 Sisasira vaintivaravano mwitaa tuvaro Sisasiva qao tiro, Sia nrai qaqiraqa si irainarara mwaraira saara mwira vu qimpa viso. Siana mwira nrosua qosua qaqiraqa si irainarara utu saavaro mwira vu qimpa viso. Né mwi vaintiraqi Kotira kempusagama aira

takuaate tiro, mwira vuvano qimpa viso. Kotiva ni nti mataisana ne tukukavave. ⁴ Te Kotira aira ataa siarinto mwaraare. Ena siraro sia mwo vaintivano aira so mwaraanarove. ⁵ Ne mwataqe mwaitana tomwavano itainema sena ne itamaqina vuariro mwataqi mwaisua so takuevarave, tiro tuvo.

⁶ Sisasiva mwitaa timwa sero mwataqaa taara visise taaraqontai soraqamase mwiti vainti vuqaa naatauruse mwirara tiro, ⁷ Re Siromi nramaiqi untu rena vuri siqama saane, tiro. Sisasiva mwitaa tuvaro mwi vaintiva Sisasiva tunema untu nrai vuri siqama sovaro mwira vuvano mpaيرا vuvano mwi vaintiva mwintai untu nane so takuamaqi nrurama.

⁸ Mwiva so takuamaqi nri mwauvanta mwira nraavu mwataqa mwausua takuovaro aara tosani mwaitaro pata irainara nivaqa miate ti mwau vaintiva qaqi nruvanta mwisua mwira takuenta tinta, Nta vaintivave nriso? Aara tosani mwaitaro pata irainara nivaqa miate ti mwau vaintivave nriso? tinta. ⁹ Mwisua mwitaa tuvanta mwonravuvano tinta, So mwi vaintiva mwivave, tuvanta mwonravuvano qao tinta, Mwovanove. Mwira vuri votaa siva nriso, tuvaro mwi vaintiva nrine tiro, Ne mwaa mwivama suko, tiro tuvo.

¹⁰ Mwi vaintiva mwitaa tuvanta mwisua mwira mwata rienta tinta, Ntataama saisarove ri vuvano mpaيرا viso?

tinta. ¹¹ Mwisua mwitaa tuvaro mwiva timwa nyiro tiro, Vainti mwovano mwira mwutu Sisasiva mwiva taara visise soraqamase ni mpuqaa naatauruse niara tiro, Siromi nramaiqi untu rena vuri siqama saane, tisana ne untu siqama saukaro ni mpuvano mpaيرا visana ne so takuamaqina nruko, tiro. ¹² Mwiva mwitaa tuvanta mwisua mwira qava rienta tinta, Mwi vaintiva ntaini visare nriaro? tinta. Mwisua mwitaa tuvaro mwiva tiro, Nrai ntainive vivaaso? Ne siavaqa takuauko, tiro.

¹³ Mwiva mwitaa tuvanta mwisua nraaru vu qimpo vaintira vita mwarenta uro Parasi vaintivaravano mwaunani vurama. ¹⁴ Sisasiva mwaara kua tu enaraqaa soraqamase mwi vaintira vu mpaira sorama. ¹⁵ Mwisua Parasi vaintivaravano sunani vitaqi uro so vanta Parasi vaintivaravano mwi vaintira mwata rienta tinta, Ntataama saisarove ri vuvano mpaira viso? tuvaro mwi vaintiva tiro, Mwiva soraqamase ni mpuqaa naatauru mataisana ne untu nena mpuri siqama saukaro ni mpuvano mpaira visana ne so takuauko, tiro.

¹⁶ Mwiva mwitaa tuvanta Parasi vainti mwonravuvano tinta, Mwi airara mwaraiva mwaara enaqaa mwitaa siso. Mwiva mwaara enaqaa sia mwitaa siataara vasisaro mwiva kua qaanuase mwitaa siso. Mwitaa sisorara tiro, mwi vaintiva sia Kotiva sinani tukivave, tinta. Tuvanta Parasi vainti

mwonravuvano qao tinta, Ntataama serove qaqira vaintivano mwi airara nrora mwarai airara so mwaraa-narove siso? tinta. Mwitaa timwa senta mwonravuvano mwo kua tuvanta mwonravuvano mwo kua tinta.

17 Parasi vaintivaravano gava mwira mwata rienta tinta, Mwiva ni mpu mpaيرا sairave tianarave. Mwi vaintirara re nara kuave tiaro? Mwiva ntataama mwai vaintivave ri vu mpaيرا saiso? Re tiri timwa tivivaqe riaare, tuvaroma vainti mwiva tiro, Mwiva paropeti vaintivano mwaiso. Kotiva mwira saisaqa sisaro mwiva aira mware mwaiso, tiro.

18 Mwitaa tuvanta Iutaa vaintivaravano sia mwira kuara qutaa kuave tiarera mwi vaintirara tinta, Re muna titara ni mpu mpaيرا viso tiaro. Nraaru sia ri vuvano mpaيرا vurave, tinta. Mwitaa timwa senta mwisua mwira nrosua qosua sapara suvanta 19 mwitanavano nruvanta mwisua mwitana mwata rienta tinta, Mwaa vaintiva initana nyaaqueve siso? Qutaave mwira nrora visosaqintai vu qimporave? Ntataama saisarove mwira vuvano mpaيرا visarove takuaiso? tinta.

20 Mwisua mwitaa tuvanta mwira nrosua qosua tinta, Mwaa vaintiva tiritana mwaaqueve. Mwira vuvano nraaru visosaqintai qimporave. 21 Nrai ntataa sisarove mwira vuvano mpaira viso? Nrai ntavave mwira vu mpaira saiso? Mwiva nrora tuaivave.

Né nénta mwira mwata riaate. Mwiva so ini timwa nyianarove, tinta. 22 Mwira nrosua qosua Iutaa vainti nrora vaintivara aatu sitanta mwitaa turama. Nraaru Iutaa vaintivaravano mwitaa kua mwatate tinta, Vainti mwovano Sisasirara mwiva Mesaia vaintivano tiri saisaqama sirero tukivave tiaso. Mwovano mwitaa tirarore, te mwira irora sinta mwaara nruvaintai mwira raaqu saararo mwiva mweva ne esaara vuarive, turama. 23 Iutaa vainti nrora vaintivaravano mwitaa turara tinta, mwira nrosua qosua Iutaa vainti aatu sitanta tinta, Mwiva nrora tuaivave. Né nénta mwira mwata riaate, turama.

24 Mwitavano mwitaa tuvanta mwisua qavavaqa nraaru vu qimpo vaintirara sapara sinta mwirara tinta, Re Kotira riaria siataarave. Sisasiva sia suqe vaintive, tinta. Mwisua mwitaa tuvaro mwi vaintiva tiro, 25 Sisasiva sia suqe vaintive siso suqe vaintive siso sia ne qintuta suko. Ni mpu qimpora mwiva mpaira sorara ne mwirara aasu qintuta suko, tiro.

26 Mwiva mwitaa tuvanta mwisua mwira gava mwata rienta tinta, Mwiva ri narave utiso? Mwiva rinta ntataama setarove ri vu mpaira saiso? tuvaro vainti mwiva tiro, 27 Ne vaa mwirara ini timwa nyukanta né siave riaavo? Né ntataa si santave gava mwi kuara riarentave tiavo? Névaqa mwo? Névaqa mwira vaintivaravaqa mwari-arentave gava mwi kuara ni

mata riaavo? tiro.

²⁸ Mwiva mwitaa tuvanta mwisua mwira nroraqamase irora sinta timwa mwinta tinta, Qao, revano mwira vaintivano mwaitara mwira kua riaravave. Te tenta saivaqara Mosesira kua riaqi vuasuave. ²⁹ Nraaru Kotiva Mosesira timwa to kuara te mwi kuara riaqi vuasuave. Te Sisasirara qumina vaintive turo. Te mwiva mwintai nri osarara sia qintuta suro, tinta.

³⁰ Mwisua mwitaa tuvaro mwiva nrai saqu nunkinkiraara tero mpo se tiro, Ni mpu mpaia sai vaintiva mwiva mwintai nri osarara né siavaqa qintuta siavo?

³¹ Te riauraro Kotiva qaqira vainti kua sia riaivave. Kotira kua riasua Kotiva mwisua kua riaivave. Kotira utu tuaareraa vaintisua kua Kotiva riaivave. ³² Nraaru mwaa mwatara hoqarato enaraqaatairo sia vainti mwovano nrai nrora visosaqintai vu qipa vura mpaia sorave. ³³ Sisasiva sia Kotiva sinani tukuase titirina, mwiva sia so ni mpu mpairaitirinao, tiro.

³⁴ Mwi vaintiva mwitaa tuvanta mwisua mwira irora sinta tinta, Ri nrova qaqiraga si airara mware ri mwatataivave. Re mwo? Re tirivaqave i mwaara kua timwa tivinarave siaro? tinta. Mwitaa timwa senta mwisua vainti mwira raaqu senta mwaatani pisorama.

³⁵ Mwisua mwira raaqu senta mwaatani piso-

varo Sisasiva mwisua mwira raaqu senta piso-rara riero mwi vaintirara mpuaama takuero mwirara tiro, Mwataqi mwatatai nraaqiarara re qutaa mwivave tinarave siaro? tiro. ³⁶ Sisasiva mwitaa tuvaro mwi vaintiva mwira mwata riero tiro, Nrora vaintio, mwiva ntavave? Re ni timwa miqena ne mwirara qutaa mwivave tiase, tiro. ³⁷ Mwitaa tuvaro Sisasiva mwira timwa mwiro tiro, Re takue mwariara vaintiva ne mwivama riara ti mwauko, tiro.

³⁸ Sisasiva mwitaa tuvaro mwiva tiro, Nrora vaintio, qutaa re mwivave, tiro. Mwitaa timwa sero mwiva Sisasira vuqaa tori naquntaase mwira riariamase mwinto mwauvaro ³⁹ Sisasiva tiro, Ne nraase qora ntusama sirena mwataqi tukukavave. Vu qimpaisua takuaate tina, ne mwataqi tukukavave. Qaqi takuesua vu qimpa vuate tina, ne mwataqi tukukavave, tiro.

⁴⁰ Sisasiya mwitaa tuvanta Parasi vaintivaravano mwi kuara rienta Sisasira mwata rienta tinta, Tiri tivuve qimpa viso? tinta. ⁴¹ Mwitaa tuvaro Sisasiva mwisua timwa nyiro tiro, Ini vu qimpa visantavauma kuvano sia iniqaa vasianarove. Né tinta, Te so takuauro, tiarara tiro, kuavano iniqaa vasianarove, tiro. Sisasiya mwitaa turama.